

EIROPAS STANDARTI UN VADLĪNIJAS

AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBA KVALITĀTES NODROŠINĀŠANAI

EIROPAS AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS TELPĀ

2015 GADA PĀRSTRĀDĀ VERSIJA

**PIEŅEMTA EIROPAS MINISTRU SAMITĀ
EREVĀNĀ, 2015. G.15-16 MAIJĀ**

Prof. Andrejs Rauhvargers

Jauno ESG Izstrādātāji

E4:

- ENQA - Eiropas Asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā
  - ESU - Eiropas Studentu apvienība
  - EUA - Eiropas Universitāšu asociācija
  - EURASHE - Eiropas Augstākās izglītības iestāžu asociācija
-
- EI - Starptautiskā izglītības darbinieku arodbiedrība (Education International)
  - BUSINESSEUROPE - Eiropas Darba devēju asociācija Eiropas
  - EQAR Reģistrs augstākajā izglītībā kvalitātes nodrošināšanai

ESG: Nolūki un principi

ESG

- **veido vienotu pieeju** kvalitātes nodrošināšanas sistēmām valstu un **Eiropas līmenī**;
- **veicina kvalitātes nodrošināšanu un kvalitātes uzlabošanu** augstākajā izglītībā EAIT;
- **nodrošina savstarpēju uzticību**, veicinot diplomatzīšanu, un tādējādi mobilitāti valstu iekšienē un pāri robežām;
- **sniedz informāciju** par kvalitātes nodrošināšanu EAIT.

Četri principi kvalitātes nodrošināšanai ar EAIT

- **Augstskolām ir galvenā atbildība** par savas darbības kvalitāti un tās nodrošināšanu;
- QA **ņem vērā** augstākās izglītības sistēmu, augstskolu, programmu un studentu **daudzveidību**;
- QA **atbalsta kvalitātes kultūras** veidošanos;
- QA **ņem vērā** studentu vajadzības un visu ieinteresēto pušu un sabiedrības gaidas.

ESG 1.1 Augstskolām jābūt QA politikai.

Politika ir stratēģiskās vadības daļa, tā ir pieejama sabiedrībai.

Politiku izstrādā un ievieš augstskolas iekšējās ieinteresētās puses, piesaistot arī ārējās.

- Iekšējā QA sistēma ietver **nepārtrauktas pilnveides ciklu** tādējādi īstenojot augstskolas atbildīgumu.
- Politika veicina kvalitātes kultūras attīstību, kuras ietvaros visas iekšējās ieinteresētās puses uzņemas atbildību par kvalitāti. Politika ir oficiāli dokumentēta un tā ir publiski pieejama.
- Politika darbojas visefektīvāk, ja tā ņem vērā attiecības starp pētniecību un mācīšanos-pasniegšanu, kā arī ņem vērā gan augstskolas darbības nacionālo kontekstu, gan pašas augstskolas kontekstu un tās stratēģisko ievirzi.

Uz mācīšanās rezultātiem balstīts kvalitātes cikls programmu iekšējā kvalitātes nodrošināšanā

ESG 1.1 Augstskolām jābūt QA politikai

Politika ir vērsta uz:

- **QA sistēmas izveidi;**
- struktūrvienību un augstskolas vadības, personāla un studentu **atbildību par QA;**
- **akadēmisko godīgumu** un brīvību;
- ir neiecietīga **pret akadēmisko krāpšanu;**
- cīņu **pret tolerances trūkumu** un studentu vai personāla diskrimināciju;
- ārējo **ieinteresēto pušu iesaistīšanu QA;**
- politika visiem ļauj iesaistīties iekšējās QA procesos;
- augstskola izlemj, kā politika tiek ieviesta un koriģēta.

1.2 Programmu izstrāde un apstiprināšana

Vadlīnijas. Programmas:

- ir izveidotas atbilstoši stratēģijas mērķiem,
- tām ir **skaidri definēti sagaidāmie mācīšanās rezultāti**;
- ir izveidotas, iesaistot studentus u.c. ieinteresētās puses;
- izmanto ārējo ekspertīzi un atskaites punktus;
- Ietver Eiropas Padomes augstākās izglītības uzdevumus:
  - sagatavošana nākotnes karjerai (nodarbināmība),
  - sagatavošana dzīvei demokrātiskā sadarbībā
  - personības attīstība,
  - plašas zināšanu bāzes radīšana un zinātnes un inovāciju veicināšana;
- iekļauj rūpīgi izplānotas prakses, t.sk. arī praktisku apmācību vai citus studiju periodus;
- programmas tiek **iekšēji apstiprinātas** augstskolā

1.3 Studentcentrēta mācīšanās, pasniegšana un novērtēšana.

Vadlīnijas:

Studentcentrētas mācīšanās un pasniegšanas ieviešana:

- rūpējas par studentu vajadzību daudzveidību, veidojot **piemērotus mācīšanās ceļus**;
- izmanto dažādus programmu īstenošanas veidus;
- regulāri novērtē un uzlabo pasniegšanas veidus un metodes;
- balstās uz studējošā patstāvību, vienlaicīgi nodrošinot pasniedzēja vadību un atbalstu.

1.3 (turpinājums) Vadlīnijas:

Ņemot vērā studentu vērtēšanas nozīmi studijās un nākotnes karjerā:

- **vērtētāji** pārzina pārbaudes un eksaminācijas metodes un saņem atbalstu savu prasmju pilnveidošanai šajā jomā;
- publiskoti vērtēšanas kritēriji un metodes atzīmju izlikšanai;
- vērtēšanai jāparāda, **kādā mērā students ir sasniedzis sagaidāmos mācīšanās rezultātus**;
- studenti saņem skaidrojumu par vērtējumu un padomus;
- ja vien iespējams, vērtēšanu veic **vairāki eksaminētāji**;
- vērtēšana notiek ar apstiprinātām procedūrām, tiek taisnīgi pielietota visiem studentiem un ir konsekventa;
- darbojas sistēma studentu apelāciju izskatīšanai.

1.4 Uzņemšana, studiju gaita, diplomatzīšana

- Pasākumiem pieejamības uzlabošanai, **uzņemšanas** procedūrām un kritērijiem jābūt konsekventiem un atklātiem.
- Augstskolai jāizveido sistēma **informācijas** vākšanai **par studentu studiju gaitu**, šo datu apkopošanai un izmantošanai.
- Lai nodrošinātu, ka studenta studiju gaita mobilitātes laikā virzītos sekmīgi, augstskolā **jābūt taisnīgai kvalifikāciju, studiju periodu un iepriekš iegūtās izglītības atzīšanai**.
- Augstskolas diplomatzīšanas praksei jāatbilst ar **Lisabonas Konvencijas par kvalifikāciju atzīšanu** principiem;
- Lai garantētu saskaņotu kvalifikāciju atzīšanu visā valstīs, jāveicina sadarbība ar citām augstskolām, QA aģentūrām un ENIC/NARIC centriem.
- Studiju noslēgums. Studentiem jāsaņem dokumentus, kuros ir atspoguļots iegūtās kvalifikācijas skaidrojums, **ieskaitot sasniegtos mācīšanās rezultātus**, kā arī pabeigto studiju kontekstu, līmeni, saturu un statusu.

1.5 Pasniedzēji. Standarts: Augstskolām jānodrošina savu pasniedzēju kompetence. Procedūrām pasniedzēju pieņemšanai darbā jābūt taisnīgām un atklātām.

- Uz augstskolām gulstas primārā **atbildība par sava personāla kvalitāti un atbalstošas vides nodrošināšanu**, kas ļauj personālam efektīvi veikt savu darbu.

Šāda augstskolas vide:

- izveido un uztur atklātas un taisnīgas procedūras pieņemšanai darbā;
- dod iespējas pasniedzējiem transparent processes;
- atbalsta akadēmiskas aktivitātes, stiprinot saiti starp izglītību un zinātņi;
- atbalsta pasniegšanas metožu inovācijas un jaunu tehnoloģiju lietošanu.

1.6 Mācību līdzekļi un atbalsts studentiem

Standarts: Augstskolai jānodrošina atbilstošu un viegli pieejamus mācību līdzekļus un tai jābūt nodrošinātam studentu atbalstam

Vadlīnijas:

- Augstskolas nodrošina plašu mācību resursu klāstu no fiziskiem resursiem (bibliotēkas, studiju aprīkojums un IT infrastruktūra), līdz priekšmetu konsultantiem, studiju padomdevējiem un citiem.
- Atbalsta dienestu loma ir īpaši svarīga mobilitātei.
- Plānojot atbalstu, tiek ņemta vērā gan studentu kontingenta daudzveidība, gan pāreja uz studentcentrētu mācīšanos.
- Iekšējā QA sistēma nodrošina, ka resursi atbilst mērķiem, kuriem tie ir paredzēti, ir pieejami un ka studenti ir informēti par tiem pieejamajiem pakalpojumiem.
- Administratīvajam personālam ir galvenā loma atbalsta pakalpojumu sniegšanā, tādēļ tam ir jābūt kvalificētam.

1.7 Informācijas vadība. Standarts: Efektīvai programmu vadīšanai augstskolām jāvāc, jāanalizē un jāizmanto informāciju

Vadlīnijas: Atbildīgai lēmumu pieņemšanai augstskolai jābūt uzticamiem datiem studiju programmu analīzei un citām aktivitātēm, kas uztur iekšējo QA sistēmu. Būtiski dati ir:

- augstskolas galvenie darbības rādītāji;
  - studentu kontingenta profils;
  - studentu studiju gaitas, sekmju un atbiruma rādītāji;
  - studentu apmierinātība ar programmu;
  - pieejamie mācību resursi un atbalsts studentiem;
  - absolventu karjeras gaitas.
- Ir svarīgi **iesaistīt studentus un personālu gan informācijas analīzē, gan plānojot** novērtējumam sekojošās aktivitātes.

1.8 Sabiedrības informēšana. Standarts: Augstskolām regulāri jāpublicē skaidra, precīza, objektīva un aktuāla informācija

Vadlīnijas: Informācija par augstskolu ir noderīga gan nākošajiem un esošajiem studentiem, gan absolventiem, gan citām ieinteresētajām pusēm un sabiedrībai, tādēļ augstskolas sniedz informāciju:

- par augstskolas darbību, studiju programmām un kritērijiem uzņemšanai tajās;
- programmu sagaidāmajiem mācīšanās rezultātiem;
- piešķiramo kvalifikāciju;
- izmantotajām pasniegšanas, mācīšanās un vērtēšanas procedūrām, minimālās sekmīgās atzīmes [vai prasības] un
- studentiem pieejamām mācīšanās iespējām, kā arī informāciju par absolventu nodarbinātību.

1.9 Programmu apsekošana un regulāra pārbaude

Standarts: augstskolas **periodiski** izvērtē programmas, lai pārlicinātos, ka tās **sasniedz mērķus** un ka tās **atbilst studentu un sabiedrības vajadzībām**.

Izvērtējumiem tālāk **jānovēd pie nepārtrauktas programmu pilnveides**.

Vadlīnijas: Apsekošanas pasākumos tiek analizēts:

- konkrētās disciplīnas jaunākos pētījumus salīdzinot ar programmas saturu;
- sabiedrības mainīgās vajadzības;
- studentu mācību noslodze, studiju gaita un to pabeigšana;
- studentu vērtēšanas procedūru efektivitāte;
- studiju vide un atbalsta dienesti konkrētajā programmā.
- programmas tiek regulāri pārskatītas, iesaistot studentus un citas ieinteresētās puses.
- Rezultātā programma tiek koriģēta. Izvērtēšanas rezultāti tiek publicēti.

1.10 Cikliska ārējā QA

Standarts: Augstskolām jāīsteno cikliska ārējā QA saskaņā ar ESG

Vadlīnijas:

- **Ārējā QA apliecina augstskolas iekšējās QA efektivitāti**, sniedz augstskolai jaunas perspektīvas, pārlicinot augstskolu un sabiedrību par augstskolas darbības kvalitāti.
- Atkarībā no juridiskās vides, ārējai QA var būt dažādas formas un tā var fokusēties uz dažādiem līmeņiem (programma, [studiju virziens] vai augstskola kopumā).
- Ārējās QA nenorobežojas tikai ar ārējo atgriezenisko saiti, novērtējuma ziņojumu, vai tam sekojošās atbildes aktivitātes augstskolā.

Augstskolām jānodrošina, lai attīstība pēc kārtējā ārējās QA pasākuma tiek ņemta vērā, gatavojoties nākošajai.

2.1 Iekšējo QA pasākumu ņemšana vērā

Standarts: Ārējai QA jāņem vērā iekšējo QA efektivitāte.

Vadlīnijas:

- QA augstākajā izglītībā balstās uz pašu augstskolu atbildību par savām programmām un pārējo augstskolu darbību kvalitāti, tādēļ ir svarīgi, lai ārējā QA atzītu un atbalstītu pašu augstskolu atbildību par kvalitātes nodrošināšanu.
- Ārējā QA ietver **1.daļas standartu rezultātu izskatīšanu**. Šis uzdevums var tikt veikts dažādi, atkarībā no ārējās QA veida.

2.2 Mērķim atbilstošu procedūru izveide

Standarts: Ārējā QA jābūt definētai un izstrādātai tā, lai tā spētu sasniegt mērķus un vienlaikus ievērotu likumdošanu. Ārējās QA izstrādē un nepārtrauktā uzlabošanā ir jāiesaista visas ieinteresētās puses.

Vadlīnijas:

- Ārējai QA jābūt skaidriem un ieinteresētajām pusēm pieņemamiem mērķiem.

Mērķi, uzdevumi un QA procesu ieviešana:

- ņem vērā augstskolas darba apjoma un izmaksu līmeni;
- atbalsta augstskolas to darbā kvalitātes pilnveidei;
- ļauj augstskolām parādīt to sasniegtos uzlabojumus;
- sniedz skaidru informāciju par rezultātiem un sekojošajām darbībām.

Ja augstskola spēj demonstrēt, ka tās iekšējā QA ir efektīva, ārējā QA sistēma var izmantot elastīgākas prasības.

2.3 Procedūru ieviešana. Standarts:

Ārējās QA procedūrām jābūt uzticamām, lietderīgām, iepriekš noteiktām, konsekventi pielietotām un publicētām.

Tās ietver: pašnovērtējumu;
ārējo novērtējumu, ietverot vizīti;
ekspertu ziņojumu;
atbilstošus sekojošos pasākumus

- Augstskola kā pamatu ārējai QA sagatavo pašnovērtējumu un/vai sagatavo citus informācijas avotus, iekļaujot tajos secinājumus apstiprinošus faktus.
- Rakstītie dokumenti tiek papildināti ar vizītes intervijām ar ieinteresētajām pusēm. Novērtēšanas secinājumi tiek apkopoti ziņojumā, kuru **raksta ārējo ekspertu grupa**.
- Ārējā QA nebeidzas ar ekspertu ziņojuma uzrakstīšanu. Ziņojums sniedz vadlīnijas augstskolas darbībai.
- Aģentūrām ir jāizveido konsekventas procedūras, lai ievērtētu iekšējās QA ietvaros veiktās augstskolas darbības.

2.4 Novērtēšanas eksperti. Standarts: Ārējo QA īsteno ekspertu grupas, kurās ir iekļauts vismaz viens students

Vadlīnijas:

Lai garantētu darba augstvērtīgumu un konsekvenci, eksperti:

- tiek rūpīgi atlasīti;
- tiem piemīt prasmes un tie ir kompetenti novērtējuma veikšanai;
- ir izgājuši atbilstošu apmācību un/vai instruktāžu.

Aģentūra nodrošina ārējās QA neatkarīgumu un novērš interešu konfliktu.

- Starptautisku ekspertu iekļaušana ekspertu grupās u.c. ir būtiska, jo tā piešķir jaunu dimensiju un bagātina novērtēšanas procesu un veicina tā iedibināšanu.

2.5 Rezultātu kritēriji. Standarts: Visiem ārējās QA lēmumiem jābalstās uz skaidriem un publicētiem kritērijiem, kuri tiek izmantoti konsekventi

Vadlīnijas:

- Ārējās QA rezultāti būtiski ietekmē augstskolas un programmas, kuras tiek apspriestas un vērtētas. Lai nodrošinātu objektivitāti un uzticamību, **lēmumi jābalsta uz noteiktiem un publicētiem kritērijiem**, kuri tiek konsekventi ievēroti un tiek balstīti uz faktiem.
- Atkarībā no ārējās QA sistēmas, rezultāti var tikt izteikti dažādi, piem., kā rekomendācija, novērtējums vai saistošs lēmums.

2.6 Ziņojumi. Standarts:

Ekspertu ziņojumi jāpublicē pilnībā, lai tie ir viegli pieejami akadēmiskajai sabiedrībai, ārējiem partneriem un citām ieinteresētajām pusēm. Ja tiek pieņemts uz ziņojumiem balstīts oficiāls lēmums, tad lēmums jāpublicē kopā ar ziņojumu.

Vadlīnijas:

Ekspertu ziņojums ir pamats augstskolas ārējai novērtēšanai un tas dod sabiedrībai informāciju par augstskolas darbību.

Ziņojumam jāietver:

- konteksta apraksts;
- fakti, analīze;
- secinājumi;
- labās prakses piemēri augstskolā;
- rekomendācijas sekojošajiem pasākumiem (follow-up).
- vēlams sagatavot arī ziņojuma kopsavilkumu.

2.7 Apelācijas. Standarts:

Sūdzību izskatīšanas procedūrām jābūt

- skaidri noteiktām
- ārējās QA procedūru ietvaros un
- tām jābūt izziņotām augstskolām

Vadlīnijas:

Ir iespējamās nesaprašanās vai neapmierinātība par procedūru vai novērtējuma rezultātiem. **Jābūt procedūrām**, kuras ļauj augstskolām apspriest problēmas attiecībās ar aģentūrām.

- Problēmas jārisina profesionāli, izmantojot **skaidri noteiktu** procedūru, kura tiek **konsekventi īstenota**.
- Augstskola var apšaubīt procedūras oficiālos rezultātus, ja tā spēj parādīt:
  - ka rezultāts nav balstīts uz pārbaudītiem faktiem,
  - ka kritēriji nav pareizi pielietoti,
  - ka procedūras īstenotas nekonsekventi.